

Visiedocument:

Kwaliteitsborging van anesthesiologische zorg door anesthesiemedewerkers.

Inleiding

De anesthesiemedewerker speelt een cruciale rol in de anesthesiologische zorg. Het beroepsprofiel van de anesthesiemedewerker, zoals vastgesteld door de Nederlandse Vereniging van Anesthesiemedewerkers (NVAM), benadrukt de noodzaak van uitgebreide competenties en vaardigheden om de kwaliteit van zorg te waarborgen.

De beroepsvereniging heeft onder andere als doel om continue de kwaliteit van de anesthesiemedewerker te bevorderen en zo veel mogelijk te borgen. In het belang van de anesthesiologische zorg in Nederland kunt u in dit document de visie en minimale kwaliteitseisen lezen die de beroepsvereniging stelt aan de opleiding en competenties van de anesthesiemedewerker, werkzaam in het team anesthesie samen met de anesthesioloog.

Kernvisie

De kwaliteit van anesthesiologische zorg kan alleen gegarandeerd worden als de anesthesiemedewerker alle competenties beheerst die nodig zijn voor het behalen van het diploma anesthesiemedewerker. Dit betekent dat de anesthesiemedewerker voldoet aan de eindtermen zoals door het College Zorg Opleidingen (CZO) vastgesteld¹. Deze eindtermen zijn een afgeleide van de competentie-eis en werkzaamheden zoals vastgesteld door de beroepsvereniging in het beroepsprofiel anesthesiemedewerker. In het huidige opleidingsstelsel dient de anesthesiemedewerker bekwaam verklaard te zijn voor alle kern Entrustable Professional Activities (EPA's) op supervisieniveau 4 én daarnaast te bezitten over voldoende theoretische en (EPA overstijgende) kennis en vaardigheden zoals beschreven. In Nederland is het verlenen van anesthesiologische zorg in de context van de anesthesiemedewerker enkel voorbehouden aan zorgprofessionals met een CZO erkend diploma anesthesiemedewerker.

Competenties en EPA's

De opleiding tot anesthesiemedewerker omvat een breed scala aan EPA's die essentieel zijn voor het leveren van hoogwaardige zorg. Deze EPA's zijn onderverdeeld in laag-, midden- en hoog complexe perioperatieve zorg, en omvatten onder andere:

- **Laagcomplexe perioperatieve zorg:** Controleren en onderhouden van de werkplek, opvangen en begeleiden van de zorgvrager en uitvoeren van luchtwegmanagement.
- **Middencomplexe perioperatieve zorg:** Klaarzetten en controleren van medische hulpmiddelen, coördineren en uitvoeren van luchtwegmanagement bij een moeilijke luchtweg, en regie voeren over anesthesiologische zorg op de OK.
- **Hoogcomplexe perioperatieve zorg:** Zorg verlenen aan zorgvragers met een (dreigend) cardiorespiratoir arrest, coördineren en uitvoeren van anesthesiologische zorg bij sectio

¹ <https://www.czo.nl/sites/default/files/2023-09/Opleidingseisen%20MOO%20anesthesiemedewerker%2C%20versie%202.1.pdf>
CZO Eindtermen V2.1 2023

caesarea, en zorg verlenen op locaties buiten het operatiekamercomplex.

De basis van de opleiding is de laagcomplexe zorg. Van hieruit ontwikkeld de anesthesiemedewerker zich tot het verlenen van hoogcomplexe zorg. In lijn hiermee wordt ook toegewerkt naar zelfstandigheid. Voor een verantwoorde uitoefening van het beroep is het noodzakelijk dat de anesthesiemedewerker beschikt over de beschreven kennis, vaardigheden en attitude van alle kern EPA's. Daarnaast moet de anesthesiemedewerker voldoen aan alle competenties zoals beschreven in het beroepsprofiel van de anesthesiemedewerker. Dit vereist volledige beheersing van alle kern-EPA's om kwalitatieve anesthesiologische zorg aan patiënten te waarborgen.

Een zorgsituatie die aanvankelijk laag van complexiteit is, kan binnen enkele seconden veranderen in een situatie die hoogcomplexe zorg vereist. In dergelijke gevallen is de aanwezigheid van een gekwalificeerde anesthesiemedewerker essentieel.

Internationale Eisen

Internationaal gezien zijn er verschillende eisen en richtlijnen voor anesthesiemedewerkers. Primair geldt dat de CanMEDS-rollen leidend zijn in de beroepsuitoefening van anesthesiemedewerkers, zoals dat geldt voor vele zorgberoepen zowel nationaal als internationaal. In sommige landen, zoals Zwitserland, Frankrijk en de Scandinavische landen, is de rol van de anesthesiemedewerker vergelijkbaar met die in Nederland. In vrijwel de meeste landen, ook de bovenstaande, wordt deze rol vervuld door gespecialiseerde verpleegkundigen. De International Council of Nurses (ICN) heeft richtlijnen² opgesteld die de kaders bepalen voor de opleiding en inzetbaarheid van anesthesiemedewerkers wereldwijd. Daarmee volgen ze de richtlijnen van de International Federation of Nurse Anesthetists (IFNA)³. Ook het merendeel van de Nederlandse anesthesiemedewerkers heeft als basis een verpleegkunde diploma. Tevens bevatten de eindtermen zoals opgesteld door het CZO generieke verpleegkundige competenties, in lijn met het uit de standaarden afgeleide beroepsprofiel.

Kwaliteitsborging

Om de kwaliteit van de anesthesiologische zorg te waarborgen, is het essentieel dat anesthesiemedewerkers continu hun kennis en vaardigheden bijhouden en kunnen bijhouden. Dit kan onder andere door middel van nascholing, congressen en het lezen van vakliteratuur. De NVAM biedt een kwaliteitsregister waarmee anesthesiemedewerkers kunnen aantonen dat zij voldoen aan de vastgestelde beroepseisen. Om toegelaten te worden tot het kwaliteitsregister dient de anesthesiemedewerker gecertificeerd te zijn. Dit wil zeggen dat ze in het bezit moeten zijn van een erkend CZO-diploma anesthesiemedewerker. Om de kwaliteit van de anesthesiologische zorgverlening door middel van het kwaliteitsregister aantoonbaar te borgen, dient de anesthesiemedewerker tenminste 75 punten in vijf opeenvolgende kalenderjaren te behalen door het volgen van bij- en/ of nascholing.

Werkgevers hebben hierin een verantwoordelijkheid om na te gaan of zij gekwalificeerde anesthesiemedewerkers in dienst nemen en een belangrijke rol bij het faciliteren van voldoende bij- en nascholing voor de medewerkers.

² https://www.icn.ch/sites/default/files/2023-06/ICN_Nurse-Anaesthetist-Report_EN_WEB.pdf

³ <https://ifna.site/etusivu/practice/ifna-standards/>

Het kwaliteitsregister NVAM is het enige register dat de certificatie en kwalificatie van anesthesiemedewerkers borgt. Om opgenomen te worden in het kwaliteitsregister dient een anesthesiemedewerker aantoonbaar gecertificeerd te zijn met het CZO-diploma. Door de ontwikkelingen binnen de opleidingen stelt de NVAM dat de volgende diploma's worden erkend binnen het kwaliteitsregister:

- Voor 2016: Alle CZO diploma's anesthesiemedewerker
- Na 2016: Alle CZO diploma's voorzien van NLQF6
- Na 2025: Alle CZO diploma's voorzien van NLQF6 én EPA opgeleid (waarbij de kern-EPA's toevertrouwd dienen te zijn).

Juridische Consequenties

Het inzetten van ongediplomeerde anesthesiemedewerkers kan aanzienlijke juridische consequenties hebben voor zowel de zorgorganisatie als de betrokken anesthesioloog. Hier zijn enkele mogelijke gevolgen:

1. **Schending van de Wet BIG:** Volgens de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg (Wet BIG) moeten zorgverleners voldoen aan bepaalde kwalificaties, bekwaamheid en bevoegdheden. Het inzetten van ongediplomeerde anesthesiemedewerkers kan worden gezien als een schending van deze wet.
 - Artikel 36 Wet BIG, zegt hierover het volgende:

"voorbehouden handelingen" (zoals injecteren, katheteriseren, of anesthesie) mogen alleen worden uitgevoerd door bevoegde personen óf onder supervisie van een bevoegde persoon. Medisch specialisten hebben een verantwoordelijkheid om erop toe te zien dat medewerkers bekwaam en bevoegd zijn wanneer zij dergelijke handelingen uitvoeren. Het niet voldoen kan resulteren in tuchtrechtelijke maatregelen zoals sancties, berispingen, schorsingen of zelfs ontzetting uit het beroep.
2. **Aansprakelijkheid bij medische fouten:**

Als een ongediplomeerde anesthesiemedewerker betrokken is bij, of een medische fout veroorzaakt, kan ook het ziekenhuis en het afdelingshoofd aansprakelijk worden gesteld voor nalatigheid. Dit kan leiden tot juridische claims en schadevergoedingen.
3. **Tuchtrechtelijke maatregelen:**

Door het accepteren van niet voldoende gekwalificeerde anesthesiemedewerkers in het anesthesiologisch team kan moeilijk worden geverifieerd of deze voldoende bekwaam is. Daarmee kan de anesthesioloog (tucht)rechtelijk worden vervolgd voor het niet naleven van de professionele standaarden en het in gevaar brengen van de patiëntveiligheid.
4. **Reputatieschade:** Naast juridische consequenties kan het ziekenhuis aanzienlijke reputatieschade oplopen, wat kan leiden tot verlies van vertrouwen bij patiënten en de bredere gemeenschap.

5. Gevolgen voor Niet-Verpleegkundige Anesthesiemedewerkers

Niet-verpleegkundige anesthesiemedewerkers vallen niet onder art. 3 van de Wet BIG, wat specifieke gevolgen heeft:

- **Geen Tuchtrecht⁴:** Niet-verpleegkundige anesthesiemedewerkers kunnen niet tuchtrechtelijk vervolgd worden voor beroepsfouten.
- **Civielrechtelijke Aansprakelijkheid:** Ondanks het ontbreken van tuchtrechtelijke vervolging, kunnen niet-verpleegkundige anesthesiemedewerkers en hun werkgevers nog steeds rechterlijk aansprakelijk worden gesteld voor nalatigheid of fouten die leiden tot schade aan patiënten^{5 6}.

6. Werkgeversverantwoordelijkheid:

Het ziekenhuis en het afdelingshoofd blijven verantwoordelijk voor het waarborgen van de kwaliteit van zorg. Het inzetten van ongediplomeerde of niet voldoende gekwalificeerde medewerkers kan leiden tot schendingen van interne protocollen en richtlijnen, wat juridische en reputatieschade kan veroorzaken⁷.

- **Patiëntveiligheid:** Het niet naleven van de vereiste kwalificaties en competenties kan de patiëntveiligheid in gevaar brengen, wat kan leiden tot inspecties en sancties door toezichthoudende instanties zoals de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ)².

Conclusie

Dit visiedocument benadrukt het belang van een gedegen opleiding en voortdurende professionele ontwikkeling voor anesthesiemedewerkers. De anesthesiemedewerker is een onmisbare schakel in de anesthesiologische zorg. Door het behalen van het diploma anesthesiemedewerker én het aantoonbaar continu bijhouden van kennis en vaardigheden in het kwaliteitsregister, kan de kwaliteit van de zorgverlening gegarandeerd worden. Het is van cruciaal belang dat anesthesiemedewerkers, ongeacht hun specifieke beroepsstatus, voldoen aan de vereiste competenties en kwalificaties om de kwaliteit en veiligheid van de zorg te waarborgen.

⁴ [Wet- en regelgeving | Registratie | BIG-register](#)

⁵ [Advies - De anesthesiemedewerker in artikel 3 van de Wet BIG | Advies | Zorginstituut Nederland](#)

⁶ [De anesthesiemedewerker in artikel 3 van de Wet BIG? | Rapport | Rijksoverheid.nl](#)

⁷ [Advies - De anesthesiemedewerker in artikel 3 van de Wet BIG | Advies | Zorginstituut Nederland](#)